

De onbekende soldaat en zijn vrouw.

Nieuw Rotterdams Toneel speelt onder regie van Jules Royaards dit seizoen bovengenoemd stuk van Peter Ustinov, die zelf het vorig jaar in Engeland de titelrol en de regie voor zijn rekening nam. In het stuk passeert het oorlogsbedrijf van alle tijden de revue: steeds is er wel een onbekende soldaat die de dupe wordt en afscheid moet nemen van zijn geliefde, een generaal die legers laat oprukken, een priester die de zegen van de goden afroept over de wapenen, een uitvinder die nieuwe wapens kreëert, een sergeant die de orders schreeuwt, en een rebel die tegen de gang van zaken ageert. Ustinov geeft dan ook flitsen uit veldtochten bij Grieken en Romeinen. In de middeleeuwen en in de recente geschiedenis. Het beeld verspringt voortdurend, en toch is het een zich in grote lijnen telkens herhalend spel. Zo hekelt hij de oorlog en de smerige intriges daar om heen. In de uitvoering bij N.R.T. speelde Aart Staartjes de rol van de eeuwig gesochten onbekende soldaat op een zeer overtuigende wijze, terwijl van de andere spelers vooral genoemd moet worden Luc Lutz, die als de priester in verschillende gedaantes en in verschillende tijden deze rol kostelijk persifleerde. Al met al een zeer onderhoudende opvoering van een stuk dat misschien niet qua tekst maar toch zeker qua verbeelding en beeldverschuiving opmerkelijk genoemd moet worden.

Piet Simons

Studio.

Van de Zweedse auteur Sandro Key-Aberg adapterden Amy van Marken en Kees van Iersel het stuk *O = O*, zij pasten het spel dat „een aaneenschakeling is van een reeks alledaagse situaties“ bij de Nederlandse aktualiteit aan. De voorstelling is kabaretachtig van opzet, met dia-projecties als decor en steeraanduiding. Het begint met reclame- en aktualiteitsdia's, telefoongeronk, terwijl via een band een litanie van allerlei kwalen en ziektes wordt opgedreund, vervolgens komen koorteksten en liedjes voor 6 mannen en 6 vrouwen over kinderen en politici. Op een draaischijf worden stoeltjes gemonteerd voor korte geïmproviseerde scènes over eten, ruzie maken, het luisteren naar een lezing enz. Er is een toelichting

over het menselijk lichaam aan de hand van een skelet en een vrouwelijk naakt, dat in kranten verpakt in levende lijve wordt opgebracht en ontbladerd, verder is er een scène met schaduw-beelden, waarin de zoon zijn vader verwijt hem tevergeefs te hebben opgeofferd, en liedjes en gesprekken over welvaart, ouderdom, atoombom, hongersnood en dood. Kortom een mengeling van beeld, muziek, tekst, actie, zang en improvisatie, die een suggestie moeten geven van de huidige mens in de welvaartstaat. In sommige opzichten deed het mij denken aan *Hoera Amerika*, dat Studio het vorig jaar heeft gebracht en zoals toen wist ook nu weer Kees van Iersel met zijn groep dit snel en bijzonder knap te brengen. Daarbij komt het niet zozeer aan op individuele spelprestaties, als wel op het sluitend geheel en de vaart die het spektakel krijgt.

Piet Simons

Bertolt Brecht - Jakob Lenz.

Jakob Lenz (1751-1792) wordt met Büchner wel gezien als de voorloper van de geëngageerde, kritische schrijvers die via het toneel domheid en onrecht aan de kaak stellen. In 1769 begint hij aan zijn stuk *De Huisleraar*, waarin hij autobiografische gegevens verwerkt en aan de ene kant het protserige burgerdom tekent en aan de andere kant de intellectueel, de huisleraar die zijn kennis verkoopt maar daardoor altijd de slaaf blijft van de bourgeoisie. Hij wordt nooit tot de kring toegelaten, en nadat hij betrapt is tijdens een liefdesscene met de dochter van zijn meester, wordt hij achtervolgd en verjaagd, hij duikt dan bij de dorpschoolmeester onder en kasteert tenslotte zichzelf om aan de seksuele, voor hem verboden drang te ontkomen. Deze kastratie kan men zien als de kapitulatie van de intellectueel voor de burgerlijkheid, zijn sociale impotentie. Bertolt Brecht heeft het stuk bewerkt in 17 episodien en de Nederlandse Comedie gaf er onder regie van Walter Tillemans een prachtig geënceneerde opvoering van, waarbij elk tafereel als een 18e-eeuwse silhouet-tekening op het toneel werd geschoven en afgevoerd. Cor van Rijn speelde de rol van de schuwe gefrustreerde huisleraar Läufer, terwijl o.a. Wim van den Brink en Elisabeth Andersen als de heer en mevrouw Von Berg het protserige burgerdom met veel nuances uitbeelden. Vooral Elisabeth Andersen gezeten achter haar spinet gaf een rake persiflage op de zgn. kunstminnende aristocratie van de 18e eeuw. Het was een Brecht-uitvoering die ver uitstak boven de in december door de Haagse Comedie uitgebrachte vertoning van *Trommels en Trompetten*. (zie vorige afl.)

Piet Simons